

Remissvar

Datum för beslut
2025-10-28

Beteckning
GD-beslut 65/2025
Dnr SBU 2025/890

Er beteckning
Dnr S2025/01127

Till
Socialdepartementet

Remissvar för betänkande *Ansvaret för hälso- och sjukvården* SOU 2025:62

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att ge synpunkter på betänkandet *Ansvaret för hälso- och sjukvården* (SOU 2025:62).

Synpunkter från SBU

Generellt om ökad statlig styrning

I betänkandet finns en omfattande diskussion och beskrivning av hur statens styrning av regionernas hälso- och sjukvård behöver stärkas och förbättras. Kommittén anser att statens styrning av hälso- och sjukvården över lag är splittrad och mängden styrsignaler omfattande. De lyfter bland annat användandet av riktade statsbidrag till regionernas hälso- och sjukvård, som är omfångsrikt och svår att överblicka. Därutöver att riktade statsbidrag bör användas endast i undantagsfall och att en utredning bör tillsättas för att se över detta. Betänkandet anser vidare att fokus för den statliga styrningen behöver vara att sätta villkoren och ramarna, samordna mål och policy och arbeta med uppföljning och tillsyn samt att säkra det nationella perspektivet på vården för invånarna och patienterna. Den nu gällande lagstiftningen ska i högre grad få genomslag i hälso- och sjukvården och bättre förutsättningar ska skapas för att kunna utkräva ansvar i de fall där önskad utveckling uteblir eller lagstiftade mål inte uppnås.

Den statliga styrningen över kunskapsstyrningen föreslås i betänkandet kunna skärpas och förbättras. SBU anser att det är av vikt med en effektiv kunskapsstyrning och ett undvikande av rekommendationer som ibland inte är helt överensstämmande från olika aktörer, men också att undvika dubbelarbete. SBU skulle här kunna få ett utvidgat uppdrag att leverera kunskapssammanställningar för av vården prioriterade områden, vars effekt skulle kunna förbättra följsamheten men också stärka förutsättningarna för jämlik vård. SBU tillstyrker föreslagna mål i detta generella avsnitt.

Specifika förslag om ökad statlig styrning

SBU tillstyrker samtliga nedan följande förslag.

Kompetensförsörjning

SBU håller med om att kompetensförsörjningen av både dagens och framtidens hälso- och sjukvård är en av de största hållbarhetsutmaningarna för hälso- och sjukvårdssystemet. I dag dimensionerar varje region utbildningsplatser efter egna behov och det måste i framtiden koordineras med nationella behov. SBU instämmer också med kommitténs förslag att staten bör ta en ledande roll i styrningen av kompetensförsörjningen och att samverkan mellan olika aktörer inklusive Socialstyrelsen är nödvändig. Rekrytering till bristyrken och förbättring av personals arbetsmiljö är viktigt i detta arbete.

Läkemedel

Det är viktigt att befolkningen och patienterna har en jämlik och rättvis tillgång till läkemedel i landet. I dag finns problem med lagerhållning på apotek, restnoteringar och tillgången till dyra rekvisitionsläkemedel kan variera i regionerna bland annat beroende på hur väl regionerna lyckats med avtalen med läkemedelsindustrin. Ett utökat statligt ansvar kommer att påverka kunskapsstyrningen inklusive NT-rådet och läkemedelskommittéerna på flera sätt. Kommittén anser att en utredning bör tillsättas för att se över hur statens ansvar för läkemedel och särskilt finansieringen och styrningen kan utökas och stärkas. Regeringen bör även på kort sikt vidta åtgärder för att säkerställa en jämlik tillgång till vissa särskilda läkemedelsbehandlingar. SBU ser detta arbete som mycket angeläget.

Vaccinationer

Det finns omotiverade skillnader mellan regionerna i fråga om vilka vaccinationer som erbjuds och till vilken avgift. SBU tillstyrker kommitténs förslag att staten bör ta ett utökat ansvar för vaccinationer genom de nationella vaccinationsprogrammen. Var man bor i landet ska inte påverka vilka vaccinationer man är berättigad som medborgare. Detta är en viktig fråga för jämlik vård, och sannolikt kommer vi i framtiden få nya vacciner som man kontinuerligt kommer att behöva ta ställning till.

Screening

Det finns omotiverade skillnader mellan regionerna i fråga om vilken screening som erbjuds. SBU tillstyrker kommitténs förslag att staten bör ta ett utökat ansvar för screening, och att staten måste beakta det utrednings- och vårdbehov som uppstår med anledning av en utökad screening och hur finansieringsansvaret för detta ska fördelas. Detta inkluderar hur till exempel utredning av falskt positiva och falskt negativa testsvar ska finansieras. Igen blir detta en fråga om rättvisa och jämlikhet.

Rättsspsykiatrisk vård

SBU tillstyrker att inriktningen framåt bör vara att staten ansvarar för att finansiera hela eller delar av den rättsspsykiatriska vården, vilket måste kombineras med tydliga krav på vårdens kvalitet och innehåll. Regionerna bör dock fortsatt ha tillhandahållansvaret för den rättsspsykiatriska vården. Kommittén rekommenderar också att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lämna förslag på hur statens systemansvar och

befogenheter samt styrning av rättspsykiatrisk vård framöver kan utvecklas i syfte att stärka vårdens kvalitet och innehåll. SBU tillstyrker även detta förslag.

Luftburen ambulanssjukvård och luftburna sjuktransporter

Regionerna har ett upparbetat samarbete kring ambulansflyg. När det gäller ambulanshelikopter är situationen en annan och alla regioner har i dag inte någon egen helikopterverksamhet. Kommittén ser behovet av och möjligheterna till ökad nationell samordning inom området luftburen ambulanssjukvård och luftburna sjuktransporter. Det är angeläget utifrån ett patientperspektiv men också utifrån Sveriges möjlighet att hantera kapacitetsfrågan i såväl fredstid som i händelse av kris, höjd beredskap och krig. SBU ser detta förslag som mycket angeläget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2025-10-28. Avdelningschef Jonas Bergström har varit föredragande. Samrådande har varit medicinskt sakkunnig Sigurd Vitols.